

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра фізичної географії, природокористування та геоінформаційних технологій

підготовки бакалавра
з галузі знань **01 Освіта / Педагогіка**
за спеціальністю **014.07 Середня освіта (Географія)**

Силабус курсу
"Фізична географія материків і океанів"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 10,0; годин - 300; змістових модулів – 7.
Семестр, Рік	5-6 / III
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Вихованець Галина Володимрівна, доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії, природокористування та геоінформаційних технологій
Контактний телефон	(0482) 68-78-86, 68-36-32
E-mail:	physgeo_onu@ukr.net.
Робоче місце	кафедра фізичної географії, природокористування та ГІС
Консультації	очні консультації: вт., чт., пт. з 15.00-16.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

e-mail: physgeo_onu@ukr.net

телефон: (0482) 68-78-86, 68-36-32

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Пререквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу "Фізична географія материків і океанів" викладаються після таких навчальних дисциплін як «Геологія загальна та історична», «Метеорологія та кліматологія», «Загальна гідрологія», «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів», «Геоморфологія» тощо..

Метою курсу "Фізична географія материків і океанів" є надання систематичних знань про різноманіття природи океанів, окремих материків і їх регіонів:

- Причини і закономірності змін геологічної будови, рельєфу, клімату, поверхневих вод, рослинного та тваринного світу, ландшафтів від місця до місця в межах окремих материків;
- виявлення специфічних природних умов окремих материків;

- причини і закономірності змін геологічної будови, рельєфу, клімату, рослинного і тваринного світу окремих океанів;

- виявлення специфічних природних умов окремих океанів;

порівняльна характеристика ландшафтів материків різних за походженням, північної та південної півкулі.

Завдання курсу “*Фізична географія материків і океанів*”, якій є основним у підготовці учителя географії, полягає в тому щоб передати знання про різноманіття природи Землі, про причини та закономірності їх змін в межах материків, про особливості природи окремих територій материків. В цьому полягає відміна курсу від “загальних ” курсів, в яких вивчаються окремі компоненти природи Землі (“Геологія”, “Ґрунтознавство”, “Метеорологія та кліматологія”, “Біогеографія” та інш.). *Головним об'єктом* загальних курсів є Земля як єдине ціле, як космічне тіло, як одна із планет Сонячної системи. Тому вони розглядають основні етапи становлення і розвитку Землі, параметри та внутрішню будову, компоненти її природи та основні географічні закономірності.

В курсі “Фізичної географії материків і океанів” глобальний об'єм зберігається, але теоретичні основи, методи пізнання, направлені на розширення и поглиблення знань про природу Землі, окремих її регіонів.

Загальна та регіональна географія тісно пов'язані між собою, мають один об'єкт дослідження і являються розділами одної області знання. Але цей об'єкт вивчається з різних точок зору. *Об'єктом* “Фізичної географії материків і океанів” є материки. Їх природа відрізняється незрівнянно більшим різноманіттям та індивідуальністю в порівнянні з океанами. Просторова диференціація природи в межах кожного материка представляє собою доволі складну картину. Вона залежить не тільки від глобальних закономірностей, а і від особливостей самого материка: його розмірів, обрис, положення по відношенню до других материків та океанів. Тому характеристика кожного материка повинна складатись із двох частин: загальної та регіональної. В загальній частині розглядаються такі розділи як: загальна характеристика, історія становлення та розвитку материка, тектоніка та геологічна будова, рельєф, клімат, поверхневі води, рослинний та тваринний світ, ландшафти.

Огляд материків починається з Євразії – найбільшого за площею і самого складного за природними умовам материка. Далі за Євразією розглядається Північна Америка. Ці два материки на протязі геологічної історії неодноразово складали єдину сушу, вони займають східне географічне положення, особливості їх природи мають багато загального.

Потім розглядається Південна Америка, Африка та Австралія. Ці материки в кінці палеозою та на початку мезозою були в складі єдиного материка Гондвани і тому їх природні умови мають багато схожого. Огляд материків завершається вивченням Антарктиди, яка теж входила до складу Гондвани. Цей материк є унікальним по своєму приполярному географічному положенні. Завершується вивчення цього курсу розглядом загальних характеристик кожного із океанів.

Внаслідок вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- гіпотези походження материків та океанів

- причини і закономірності змін геологічної будови, рельєфу, клімату, поверхневих вод, рослинного та тваринного світу материків та океанів;

- причини і закономірності зміни ландшафтів від місця до місця в межах окремих материків;
 - специфічні природні умови окремих материків і океанів;
- Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **вміти**:
- складати фізико-географічну характеристику материків та океанів, природних зон та окремих фізико-географічних країн:
 - виконувати оцінку природно-ресурсного потенціалу материків та океанів;
 - вміти вільно орієнтуватися по карті;
 - виявляти різні тектонічні структури в межах материків та океанів;
 - характеризувати різні морфоскульптури в межах материків та океанів;
 - аналізувати та порівнювати кліматичні особливості материків та океанів;
 - характеризувати гідрографічну сітку, ґрунтовий покрив, рослинний та тваринний світ.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (88 год.) та практичних занять (76 год.), організації самостійної роботи студентів (136 год.).

Підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (картографічний, графічний матеріал); практичні (практичні роботи); робота з методичними посібниками (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Перелік тем (загальні блоки)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЄВРАЗІЇ

- Тема 1. Гіпотези походження материків та океанів
- Тема 2. Загальна характеристика Євразії
- Тема 3. Тектоніка і геологічна будова Євразії
- Тема 4. Рельєф Євразії.
- Тема 5. Клімат Євразії.
- Тема 6. Внутрішні води Євразії.
- Тема 7. Рослинність, ґрунти та тваринний світ.
- Тема 8. Географічні пояси та зони.
- Тема 9. Фізико-географічне районування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

- Тема 1. Загальний огляд.
- Тема 2. Історія формування території, тектонічна і геологічна будова та корисні копалини.
- Тема 3. Рельєф Північної Америки.
- Тема 4. Клімат Північної Америки.
- Тема 5. Внутрішні води Північної Америки.

Тема 6. Рослинність, ґрунти та тваринний світ Північної Америки.

Тема 7. Географічні пояси та зони, природні ресурси, їх використання, роль людини у зміні природи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

Тема 1. Загальний огляд

Тема 2. Історія формування території, тектонічна та геологічна будова, корисні копалини.

Тема 3. Рельєф Південної Америки.

Тема 4. Клімат Південної Америки.

Тема 5. Внутрішні води Південної Америки.

Тема 6. Рослинність, тваринний світ та ґрунтовий покрив Південної Америки.

Тема 7. Географічні пояси і зони.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АФРИКИ

Тема 1. Загальний огляд.

Тема 2. Історія формування території, тектонічна та геологічна будова, корисні копалини. .

Тема 3. Рельєф Африки.

Тема 4. Клімат Африки.

Тема 5. Внутрішні води Африки.

Тема 6. Рослинність, тваринний світ та ґрунти Африки.

Тема 7. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АВСТРАЛІЇ ТА ОКЕАНІЇ

Тема 1. Загальний огляд.

Тема 2. Історія формування, тектонічна і геологічна будова, корисні копалини.

Тема 3. Рельєф Австралії.

Тема 4. Клімат Австралії.

Тема 5. Внутрішні води Австралії.

Тема 6. Ґрунтово-рослинний покрив та тваринний світ Австралії.

Тема 7. Географічні пояси і зони, фізико-географічне районування.

Тема 8. Загальна характеристика Океанії

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНТАРКТИДИ

Тема 1. Загальний огляд.

Тема 2. Геологічна будова і рельєф.

Тема 3. Клімат Антарктиди.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКЕАНІВ

Тема 1. Геологічна будова та рельєф дна Світового океану.

Тема 2. Клімат океанів.

Тема 3. Ґрунти океанів.

Тема 4. Корисні копалини океанів.

Тема 5. Загальна фізико-географічна характеристика океанів

Рекомендована література

Базова:

1. Выхованец Г.В. Практикум по физической географии материков и океанов // 2-е издание, дополненное и переработанное / Одесский национальный университет им. И.И.Мечникова. – Одесса: Феникс, 2011. - 72
2. Апродов В.А. Вулканы. – Москва: Мысль, 1982.
3. Браун А. Африка. – Москва: Прогресс, 1982.
4. Бугаева Т.И. Тайны материков и океанов. Удивительные природные явления. – Донецк: ООО ПКФ «БАО», 2006.
5. Букштынов А.Д., Грошев Б. И. Крылов Г.В. Леса. – Москва: Мысль, 1984.
6. Власова Т.В. Физическая география Материков и океанов / Т.В.Власова, М.А. Аршинова, Т.А. Ковалева. – Москва: Издательский центр «Академия», 2005.
7. Величайшие катастрофы мира. Энциклопедический справочник / Автор-сост. Н.Н.Непомнящий. – Москва: Вече, 2006.
8. Гвоздецкий Н.А. Карст. – Москва: Мысль, 1981.
9. Гронунг М.Б. Постоянновлажные тропики. – Москва: Мысль, 1984.
10. Грацианский А.Н. Природа Средиземноморья. – Москва: Мысль, 1971.
11. Дорст Ж. Южная и Центральная Америки. – Москва: Прогресс, 1977.
12. Ерамов Р.А. Физическая география зарубежной Европы. – Москва: Мысль, 1971.
13. Залогин Б.С. Океаны. – Москва: Просвещение, 1996.
14. Залогин Б.С., Косарев А.Н. Моря. – Москва: Мысль, 1999.
15. Игнатъев Г.М. Тропические острова Тихого океана. – Москва: Мысль, 1979.
16. Исаченко А.Г., Шляпников А.А. Ландшафты. – Москва: Мысль, 1989.
17. Карри-Линдалл К. Европа. – Москва: Прогресс, 1081.
18. Кист А. Австралия и острова Тихого океана. – Москва: прогресс, 1980.
19. Леонтьев О.К. Физическая география мирового океана. – Москва: МГУ, 1982.
20. Лобова Е.В., Хабаров А.В. Почвы. – Москва: Мысль, 1983.
21. Михайлов Н.И. Физико-географическое районирование. – Москва: МГУ, 1985.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний і періодичний контроль								Підсумковий контроль	Сума
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5	ЗМ6	ЗМ7	Лабораторні роботи		
8	8	8	8	8	8	8	26	20	100

Підсумковий контроль за дисципліною – іспит. Іспит складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для іспиту (60) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання контрольних робіт, за яку отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота студентів.

Робота студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.